

Sygn. akt IV CSK 460/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 23 kwietnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. T.

przeciwko M. C.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 23 kwietnia 2009 r.,

skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 28 marca 2008 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 19 grudnia 2006 r. oddalił powództwo wytoczone przez W. T. o uznanie za bezskuteczną wobec niej umowy kupna, na podstawie której pozwana M. C. nabyła od swojego byłego męża C. C. nieruchomość położoną w P. Sąd ten ustalił, że powódka w dniu 9 maja 2001 r. sprzedała C. C. materiały budowlane na łączną kwotę 229 580,74 zł, za które nie zapłacił. Kwota ta została zasądzona od C. C. na rzecz powódki nakazem zapłaty wydanym w dniu 15 maja 2003 r. W dniu 18 grudnia 2001 r. pozwana zawarła z C. C. ugodę dotyczącą jego zaległości alimentacyjnych. W ugodzie postanowiono, że C. C. sprzeda pozwanej nieruchomość położoną w P. przy ul. P. za 100 000 zł. Umowa przenosząca własność tej nieruchomości na pozwaną została zawarta 8 lutego 2002 r. Sąd Okręgowy uznał, że pozwaną i jej byłego męża C. C. nie łączyły bliskie stosunki w rozumieniu art. 527 § 3 k.c. Nie została zaś wykazana przesłanka uwzględnienia skargi paulińskiej w postaci świadomości pozwanej, że dłużnik powódki dokonał z nią czynności prawnej w celu pokrzywdzenia wierzycieli, co przemawiało za oddaleniem powództwa.

Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu apelacji powódki wyrokiem z dnia 28 marca 2008 r. zmienił zaskarżony nią wyrok, uwzględniając powództwo. Sąd drugiej instancji podzielił zarzut wadliwej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i dokonał uzupełniających ustaleń faktycznych. Przyjął w nich, że pozwana zamieszkała w domu w P. pod koniec 2001 r. Pozwana prowadziła wspólnie z C. C. działalność gospodarczą w okresie od lutego 1999 r. do końca 2001 r. Od września 2003 r. zatrudniła go na podstawie umowy o pracę. W oparciu o własną ocenę materiału dowodowego uznał, że pomiędzy pozwaną a C. C. istniał stosunek bliskości w rozumieniu art. 527 § 3 k.c. Wskazywało na to ponowne związanie się pozwanej z byłym mężem po rozwodzie i pochodzące z tego związku dziecko. Mimo ich kolejnego rozstania się C. C. utrzymywał kontakty z pozwaną i dziećmi. Często był widywany w domu pozwanej. Wspólnie prowadzili również działalność gospodarczą, a następnie pozwana zatrudniła byłego męża. Pozwana nie obaliła domniemania wynikającego z art. 527 § 3 k.c., a pozostałe

przesłanki uwzględnienia skargi pauliańskiej zostały niewątpliwie spełnione, co trafnie przyjął już Sąd pierwszej instancji. Z tych względów apelacja była uzasadniona i zaskarżony wyrok podlegał zmianie.

Skarga kasacyjna pozwanej została oparta o obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c. Zawarto w niej zarzuty naruszenia art. 527 § 1 i art. 532 k.c., art. 527 § 3 k.c. oraz art. 321 § 1 k.p.c. W oparciu o nie skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W skardze kasacyjnej nie jest kwestionowana ocena Sądu Apelacyjnego, że umowa będąca przedmiotem powództwa została zawarta przez dłużnika C. C. z pokrzywdzeniem powódki jako jego wierzycielki i dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a jego czynność doprowadziła do uzyskania korzyści majątkowej przez pozwaną. Zawarte w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia prawa materialnego związane są z twierdzeniem, że Sąd drugiej instancji błędnie ocenił charakter stosunków łączących pozwaną z jej byłym mężem i wadliwie zredagował wyrok uwzględniający powództwo, bez określenia przedmiotu egzekucji i wierzytelności przysługującej wierzycielowi. Przedmiot sporu w głównej mierze dotyczy zaś zagadnienia, czy istniały podstawy do zastosowania domniemania z art. 527 § 3 k.c. - dotyczącego świadomości osoby trzeciej o działaniu dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli, związanego z istnieniem bliskich stosunków pomiędzy dłużnikiem i osobą, która w wyniku jego działania uzyskała korzyść majątkową. Rozstrzyga o tym każdorazowo ocena okoliczności faktycznych wskazujących na rodzaj relacji między tymi osobami. Swoje stanowisko w tym zakresie Sąd Apelacyjny oparł o ustalenia wskazujące, że po orzeczeniu rozwodu pozwana ponownie związała się z byłym mężem i z tego związku urodziło się ich drugie dziecko. Po ich kolejnym rozstaniu utrzymane zostały kontakty C. C.o z pozwaną i ich dziećmi. Był on często widywany w domu pozwanej. Sąsiedzi pozwanej postrzegali ich jako małżeństwo. Prowadzili wspólnie działalność gospodarczą do grudnia 2001 r. a w 2003 r. pozwana podpisała z byłym mężem umowę o pracę. Nie było też między nimi nieporozumień co do wysokości alimentów na rzecz dzieci

i sposobu ich uiszczania przez C. C. Ocena, że te ustalenia uzasadniały przypisanie stosunkom pomiędzy pozwaną i jej byłym mężem cech bliskości w rozumieniu art. 527 § 3 k.c. była uzasadniona i nie spowodowała naruszenia tego przepisu.

Nie można przypisać Sądowi Apelacyjnemu także dokonania błędnej wykładni art. 527 § 1 i art. 532 k.c. w wyniku przyjęcia, że powyższe przepisy nie wymagają wskazania wierzytelności przysługującej wierzycielowi i przedmiotu przyszłej egzekucji. Motywy zaskarżonego wyroku nie wskazują, że Sąd Apelacyjny zajął takie stanowisko. Natomiast treść zaskarżonego wyroku zawiera usterki redakcyjne w tym zakresie, które jednak nie rzutują na jego merytoryczną wadliwość. W wyroku tym nie określono bowiem wprost chronionej wierzytelności powódki, jednakże wskazano w nim, że pozwana zostaje zobowiązana do znoszenia egzekucji prowadzonej na podstawie nakazu zapłaty zasądzonego wierzytelność powódki, co stanowi pośrednio jej dostateczne oznaczenie także w relacji do pozwanej. Z kolei uznanie umowy za bezskuteczną, z określeniem jej przedmiotu (w rozpoznawanej sprawie wskazanej w wyroku nieruchomości), pozwala stwierdzić także przedmiot egzekucji i ograniczyć do niego odpowiedzialność pozwanej.

Nieuzasadniony był także zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekając o znoszeniu przez pozwaną egzekucji prowadzonej na podstawie wskazanego w zaskarżonym wyroku tytułu egzekucyjnego nie wyszedł ponad żądanie pozwu, w którym powódka domagała się jedynie uznania za bezskuteczną umowy sprzedaży nieruchomości. Tego rodzaju skutek wyroku uwzględniającego skargę pauliańską wynika bowiem z mocy samej ustawy (art. 532 k.c.) i nie jest uzależniony od odrębnego żądania powoda w tym zakresie. Orzekanie przez sąd w tym przedmiocie jest zatem zbędne. Tego rodzaju uchybienie nie miało jednak wpływu na wynik sprawy i nie uzasadniało uwzględnienia skargi kasacyjnej.

Z tych względów skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

jz